

УДК 351.86

Клименко Н.Г.

кандидат наук з державного управління, доцент,
докторант кафедри глобалістики, євроінтеграції та
управління національною безпекою Національної академії
державного управління при Президентові України

**ДЕРЖАВНІ КОЛЕГІАЛЬНІ ОРГАНИ У СИСТЕМІ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НЕДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ У СФЕРІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

На підставі законодавчих та інших нормативно-правових актів досліджено роль та місце державних колегіальних органів в системі державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки. Надано пропозиції щодо внесення змін до законодавчих актів щодо розподілу повноважень у сфері ліцензування господарської діяльності між органами формування державної політики та державними регуляторами.

Ключові слова: державні колегіальні органи, державне регулювання, ліцензування господарської діяльності, недержавні інституції, національна безпека.

**THE STATE COLLEGIAL BODIES IN THE SYSTEM OF
STATE REGULATION OF ACTIVITIES OF NON-STATE
INSTITUTIONS IN THE FIELD OF NATIONAL SECURITY**

On the basis of legislative and other normative-legal acts, the role and place of state collegial bodies in the system of state regulation of activities of non-state institutions in the field of national security. The proposals for amendments to legislative acts on distribution of powers in the sphere of licensing of economic activities between the bodies of formation of state policy and state regulators.

Keywords: state collegial bodies, state regulation, licensing of economic activity, non-state institutions, national security.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективне державне регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки є однією з необхідних умов для формування громадянського суспільства, забезпечення прав та свобод людини і громадянина, поступального економічного, політичного, соціального і гуманітарного розвитку України та забезпечення національної безпеки.

Вагоме місце в системі державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки займають державні колегіальні органи, адже саме на них покладається державне регулювання діяльності на ринках фінансових послуг, цінних паперів, фондовому ринку, природних монополій, телекомунікацій та телерадіомовлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженням окремих питань державного регулювання діяльності недержавних інституцій (ліцензування, дозвільної системи) та взаємодії органів державної влади з неурядовими громадськими організаціями присвячені дослідження представників юридичних, економічних, політичних наук, державного управління, серед яких зокрема О. Кашперський, К. Павлюк, Н. Субанова, М. Шевченко, А. Туманова, О. Харитонов, Л. Шестак та інші.

При цьому аналіз праць вітчизняних науковців свідчить про те, що державні колегіальні органи як суб'єкт державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки дослідниками не розглядалися.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність дослідження ролі та місця державних колегіальних органів в системі державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки, а також його виняткове значення для забезпечення безпечного розвитку суспільства, суверенітету держави та прав і свобод людини й громадянина підтверджують актуальність обраної тематики.

Метою статті є дослідження ролі та місця

державних колегіальних органів в системі державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Під системою, зазвичай розуміють предмет, явище чи процес, що складається з якісно визначеної сукупності елементів, які знаходяться у взаємних зв'язках та відносинах, утворюють єдине ціле та спроможні у взаємодії із зовнішніми умовами свого існування змінювати свою структуру [3, с. 7–8].

Зважаючи на зазначене та беручи за основу визначення, надане Г. Ситником [18, с. 140], під системою державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки ми пропонуємо розуміти сукупність взаємодіючих суб'єктів державного регулювання, які в межах чинного законодавства та із залученням наявних у їх розпорядженні ресурсів (матеріальних, фінансових, інтелектуальних та духовних) здійснюють розробку та реалізацію владних, регулюючих, координуючих, забезпечувальних, контролюючих та нормативних державно-управлінських впливів (рішень) на об'єкти державного регулювання з метою прогнозування, своєчасного виявлення та запобігання загрозам національній безпеці та їх нейтралізації.

До суб'єктів, які від імені держави здійснюють державне регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки, на нашу думку, належать:

- Верховна Рада України, яка є єдиним законодавчим органом в Україні;

- Президент України, який є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечує національну безпеку;

- Рада національної безпеки і оборони України, яка координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони;

- Антимонопольний комітет України, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель;

- Національний банк України, який є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління;

- Служба безпеки України, яка є державним правоохоронним органом спеціального призначення, що забезпечує державну безпеку України;

- органи виконавчої влади;

- державні колегіальні органи, які здійснюють державне регулювання на ринках фінансових послуг, цінних паперів, фондовому ринку, природних монополій, телекомунікацій та телерадіомовлення;

- саморегульвні організації, органи місцевого самоврядування та інші недержавні інституції, які беруть участь у державному регулюванні в межах делегованих їм законами України повноважень органів виконавчої влади або державних колегіальних органів;

- судові органи.

Державними колегіальними органами, які здійснюють державне регулювання на ринках фінансових послуг, цінних паперів, фондовому ринку, природних монополій, телекомунікацій та телерадіомовлення є національні комісії, що здійснюють державне регулювання у визначених законами України сферах та Національна рада з питань телебачення та радіомовлення.

Мета діяльності недержавних інституцій (бізнесових і громадських, благодійних та релігійних організацій, політичних партій тощо, керівниками, власниками, засновниками яких не є держава в особі її органів та посадових осіб) зазначається в установчих документах. Зазначений документ (або його копія) залежно від виду недержавної інституції подається суб'єктам державної реєстрації або державним реєстраторам для здійснення державної реєстрації, які, у випадку не відповідності мети (цілі) створення та діяльності недержавної інституції Конституції та законам України, відмовляють у її реєстрації.

Статтею 37 Конституції України встановлено, що утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на

ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються [2].

Крім того, вітчизняним законодавством передбачені випадки, коли на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності (в тому числі і недержавними інституціями) або видів господарської діяльності необхідно отримати документ дозвільного характеру або ліцензію. Зазвичай це стосується випадків, коли їх провадження становить загрозу порушення прав, законних інтересів громадян, життю чи здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу та/або безпеці держави, тобто становить загрозу для об'єктів національної безпеки.

Ураховуючи викладене, державна реєстрація недержавних інституцій, дозвільна система та ліцензування, на нашу думку, належать до основних заходів та засобів державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки.

Зважаючи на обмеження щодо обсягу статті, ми зупинимось на дослідженні ролі та місця державних колегіальних органів (національних комісій) у ліцензуванні господарської діяльності, яке Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності” [8] (далі – Закон про ліцензування) визначає засобом державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до його вимог, спрямованим на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів.

Державна політика у сфері ліцензування ґрунтується, на низці принципів, серед яких в рамках нашого дослідження варто відзначити:

принцип єдиної державної системи ліцензування, що реалізується, зокрема, шляхом визначення Кабінетом

Міністрів України органів ліцензування та видів господарської діяльності згідно із статтею 7 Закону про ліцензування, на які відповідний орган ліцензування видає ліцензії;

принцип пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів держави та забезпечення безпеки держави, що передбачає, зокрема, ліцензування виду господарської діяльності застосовується лише до такого виду, провадження якого становить загрозу порушення прав, законних інтересів громадян, життю чи здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу та/або безпеці держави, і лише у разі недостатності інших засобів державного регулювання [8].

Органом ліцензування, відповідно до Закону про ліцензування, є орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або уповноважений законом державний колегіальний орган.

Відповідно до згаданих принципів переліком органів ліцензування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 [6], з урахуванням останніх змін, внесених до статті 7 Закону про ліцензування [8], види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню та державні колегіальні органи, що здійснюють їх ліцензування, співвідносяться наступним чином:

надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів) - Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі - Нацкомфінпослуг);

професійна діяльність на ринку цінних паперів - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі - НКЦПФР);

діяльність у галузі телебачення і радіомовлення - Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі - Національна рада). При цьому слід зазначити, що відповідно до статті 2 Закону про ліцензування його дія не поширюється на порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій на здійснення цього виду господарської діяльності;

діяльність у сфері телекомунікацій - Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (далі - НКРЗІ);

діяльність у сфері електроенергетики; транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом; діяльність на ринку природного газу; централізоване водопостачання та водовідведення, крім централізованого водопостачання та водовідведення за нерегульованим тарифом; виробництво теплової енергії, транспортування теплової енергії магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії, крім виробництва, транспортування та постачання теплової енергії за нерегульованим тарифом; перероблення побутових відходів; захоронення побутових відходів - Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі - НКРЕКП).

Повноваження органів ліцензування визначаються статтею 6 Закону про ліцензування. Види господарської діяльності, на здійснення яких державний колегіальний орган видає ліцензії, встановлюються цим Законом.

Національна рада є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень, передбачених Законом [13].

На відміну від вищезгаданої Національної ради, існування інших державних колегіальних органів, якими є національні комісії, Конституція України не передбачає.

Водночас, Закон України “Про телекомунікації” [15] органом державного регулювання у сфері телекомунікацій визначає НКРЗІ, яка є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України. НКРЗІ здійснює ліцензування та реєстрацію у сфері надання телекомунікаційних послуг, а також встановлює правила здійснення діяльності у сфері телекомунікацій та ліцензійні умови.

Згідно з Положенням, затвердженим указом Президента України від 23.11.2011 № 1067/2011 [11], НКРЗІ є органом

державного регулювання у сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку. У визначеній сфері НКРЗІ здійснює повноваження органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду (контролю) і встановлює ліцензійні умови.

Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” [17] встановлює загальні правові засади у сфері надання фінансових послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання фінансових послуг. Цей закон передбачає, що Нацкомфінпослуг в межах своєї компетенції затверджує умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії чи дозволу.

На підставі зазначеного закону указом Президента України від 23.11.2011 № 1070/2011 [12] затверджено Положення про Нацкомфінпослуг, яка здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг у межах, визначених законодавством, і є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України. Відповідно до Положення до основних завдань Нацкомфінпослуг, зокрема, належать:

формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (крім ринку банківських послуг і ринків цінних паперів та похідних цінних паперів);

забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування;

здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері.

Крім того, відповідно до Положення, Нацкомфінпослуг затверджує умови провадження діяльності з надання фінансових послуг, для якої необхідно отримання відповідної ліцензії чи дозволу, та порядок здійснення контролю за дотриманням зазначених умов.

Закон України “Про державне регулювання ринку

цінних паперів в Україні” [4] визначає правові засади здійснення державного регулювання ринку цінних паперів та державного контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних в Україні. Відповідно до його вимог НЦКПФР встановлює порядок та видає ліцензії на провадження діяльності на ринку цінних паперів, а також анулює зазначені ліцензії в разі порушення вимог законодавства про цінні папери

На підставі зазначеного закону указом Президента України від 23.11.2011 № 1063/2011 [10] затверджено Положення про НЦКПФР, яка здійснює державне регулювання ринку цінних паперів, і є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України.

Відповідно до Положення до основних завдань НЦКПФР, зокрема, належать:

формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування ринку цінних паперів та похідних (деривативів) в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів;

координація діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та похідних (деривативів);

здійснення державного регулювання та контролю за емісією і обігом цінних паперів та похідних (деривативів) на території України.

НЦКПФР відповідно до покладених на неї завдань встановлює ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку.

На відміну від вищезазначених національних комісій, правовий статус НКРЕКП, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення визначає спеціальний Закон [9], відповідно до якого НКРЕКП є постійно діючим незалежним державним колегіальним органом, метою діяльності якого є державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

При цьому до функцій і повноважень НКРЕКП Законом [9], зокрема, віднесено:

розробку та затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг;

порядків контролю за дотриманням вимог законодавства у відповідній сфері регулювання та ліцензійних умов;

порядків (правил) організації обліку та звітності за видами ліцензованої діяльності;

здійснення ліцензування видів господарської діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг, передбачених законом;

визначення умов, за яких суб'єкти природних монополій і суміжних ринків у сферах енергетики та комунальних послуг можуть провадити діяльність без ліцензії;

контроль додержання ліцензіатами законодавства у відповідній сфері регулювання і ліцензійних умов провадження господарської діяльності та вжиття заходів до запобігання порушенням ліцензійних умов;

розгляд справи про порушення ліцензійних умов ... і за результатами розгляду прийняття рішень про застосування санкцій, накладення адміністративних стягнень у випадках, передбачених законом.

Крім того, Законом України “Про тепlopостачання” [16] до повноважень НКРЕКП віднесено затвердження в установленому порядку ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії, у тому числі на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії, з транспортування і постачання теплової енергії та порядку контролю за їх додержанням.

За Законом України “Про державне регулювання у сфері комунальних послуг” [5] встановлено, що НКРЕКП здійснює розроблення і затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності:

з централізованого водопостачання та водовідведення в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється

умовами та правилами провадження господарської діяльності (ліцензійними умовами) і порядку контролю за їх дотриманням;

з перероблення побутових відходів в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами провадження господарської діяльності (ліцензійними умовами) і порядку контролю за їх дотриманням;

з захоронення побутових відходів в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами провадження господарської діяльності (ліцензійними умовами) і порядку контролю за їх дотриманням;

у сфері теплопостачання і порядку контролю за їх дотриманням.

Законом про ліцензування (в редакції від 07.11.2015) було визначено, що формування та реалізацію державної політики у сфері ліцензування у встановленому цим Законом порядку Кабінет Міністрів України здійснює шляхом прийняття нормативно-правових актів у сфері ліцензування [8].

Водночас, деякими спеціальними законами, зокрема [9], які були прийняті Верховної Радою України після прийняття Закону про ліцензування, встановлені норми щодо затвердження ліцензійних умов державними органами, які є регуляторами і на які покладається здійснення ліцензування, нагляду, контролю. Прикінцевими положеннями зазначеного Закону внесено відповідні зміни до Закону про ліцензування. А також зміни до абзацу другого частини п'ятої статті 2 Закону про ліцензування, за якими формування та реалізацію державної політики у сфері ліцензування у встановленому цим Законом порядку здійснюють Кабінет Міністрів України або інший орган державної влади у випадках, встановлених законом, - шляхом прийняття нормативно-правових актів у сфері ліцензування.

Таке формулювання надає можливість державним колегіальним органами формувати державну політику у певних сферах на рівні з Кабінетом Міністрів України,

оскільки відповідно до статті 116 Конституції України, Кабінет Міністрів України, зокрема:

забезпечує здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

здійснює заходи щодо забезпечення національної безпеки України [2].

Частиною першою статті 19 Закону України “Про Кабінет Міністрів України” [7] встановлено, що діяльність Кабінету Міністрів України спрямовується, зокрема, на вирішення питань державного управління у сфері економіки та фінансів.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 20 Закону, основними повноваженнями Кабінету Міністрів України у сфері економіки та фінансів, зокрема, є забезпечення проведення державної економічної політики, здійснення державного регулювання національної економіки, забезпечення здійснення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності.

На нашу думку, надання іншим державним органам повноважень щодо формування державної політики у сфері ліцензування шляхом прийняття нормативно-правових актів у сфері ліцензування призведе до створення декількох центрів її формування, внаслідок чого в подальшому виникатимуть колізії у нормативно-правових актах, відбуватиметься дублювання функцій та повноважень тощо. Це особливо актуально в світлі того, що відповідно до частини третьої статті 5 Закону [9] рішення НКРЕКП не підлягають погодженню органами державної влади, крім випадків, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції. А згідно з частиною шостою статті 14 - її рішення не підлягають державній реєстрації Міністерством юстиції України.

Ми вважаємо, що в подальшому це може призвести до запровадження надмірного регулювання господарської діяльності, порушення встановленого Законом про

ліцензування уніфікованого порядку ліцензування, нагляду і контролю у сфері ліцензування та відповідальності за порушення законодавства у цій сфері.

Крім того, це не відповідає Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р [1], яка визначає процес формування державної політики та складові цього процесу важливими чинниками забезпечення якості та економічної ефективності державної політики, а пріоритетами формування державної політики - посилення спроможності Кабінету Міністрів України щодо стратегічного планування державної політики та удосконалення загальної якості формування державної політики та підготовки нормативно-правових актів.

До того ж слід зазначити, що статтею 14 Закону України “Про природні монополії” [14] національним комісіям регулювання природних монополій надано право:

приймати в межах своєї компетенції у порядку, встановленому положеннями про комісії, рішення, що є обов'язковими для виконання суб'єктами природних монополій;

приймати рішення про накладання штрафів на суб'єктів природних монополій у випадках, передбачених цим Законом;

складати протоколи про порушення посадовими особами суб'єктів природних монополій законодавства про природні монополії відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення;

застосовувати у встановленому законом порядку відповідні санкції до суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, за порушення ними умов та правил здійснення підприємницької діяльності у сферах природних монополій та на суміжних ринках (ліцензійних умов);

приймати з питань, що належать до їх компетенції, нормативно-правові акти, контролювати їх виконання;

встановлювати для суб'єктів природних монополій у порядку, визначеному комісіями, вимоги щодо здійснення ними підприємницької діяльності, яка не належить до сфери

природних монополій, у разі, якщо ця діяльність має вплив на ринок, що перебуває у стані природної монополії;

звертатися до суду з відповідними позовними заявами у разі порушення суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, норм цього Закону.

Тобто зазначений закон також не надає національним комісіям права формування державної політики.

Крім того, ми також вважаємо, що закріплення за державними колегіальними органами (національними комісіями) повноважень щодо затвердження ліцензійних умов, контролю за їх дотриманням та надання адміністративних послуг у вигляді видачі ліцензій несе в собі ризики зловживань та корупційного тиску на комерційні недержавні інституції з боку посадових осіб зазначених органів та перешкоджатиме демонополізації і дерегуляції економіки, захисту економічної конкуренції, формуванню сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку.

Також на нашу думку варто звернути увагу на визначення статусу національних регулятивних органів у законодавстві ЄС. Так, частиною першою статті 23 Директиви 2003/54/ЄС [20] встановлено, що регулюючі органи є цілком незалежними від: інтересів електроенергетичної галузі; частиною першою статті 25 Директиви 2003/55/ЄС [21] - що регулюючі органи повинні бути повністю незалежними від інтересів газової галузі; частиною другою статті 3 Директиви 2002/21/ЄС [19] - що держави-члени гарантують незалежність національних регулятивних органів шляхом забезпечення, що вони юридично відмінні та функціонально незалежні від всіх організацій, які забезпечують електронні комунікаційні мережі, обладнання або послуги. До того ж вони передбачають, що національні регулюючі органи беруть участь у виконанні політик у визначених сферах та у забезпеченні запровадження політик у межах своєї компетенції.

Зважаючи на викладене, на нашу думку, в Україні існує необхідність забезпечення єдності формування державної

політики у сфері ліцензування господарської діяльності шляхом надання повноважень щодо затвердження ліцензійних умов з її провадження Кабінетові Міністрів України, закріпивши за державними колегіальними органами (національними комісіями), що є органам ліцензування, повноваження з видачі ліцензій та контролю за виконанням ліцензійних умов. Це забезпечить недержавні інституції від ризику зловживань з боку державних колегіальних органів, зокрема щодо необґрунтованої зміни умов діяльності, сприятиме створенню рівних умов та можливостей, розвитку конкуренції та прозорості умов провадження діяльності, що може становити загрозу порушення прав, законних інтересів громадян, життю чи здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу та/або безпеці держави, а отже і національній безпеці.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження свідчить про те, що державні колегіальні органи як органи ліцензування та органи державного регулювання у визначених законодавством сферах відіграють значну роль у державному регулюванні діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки, особливо щодо діяльності, що може становити загрозу порушення прав, законних інтересів громадян, життю чи здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу та/або безпеці держави.

Водночас, беручи до уваги зобов'язання, які взяла на себе Україна в рамках Угоди про асоціацію з ЄС, на нашу думку в ході реформування державних органів в Україні статус державних колегіальних органів як державних регуляторів необхідно закріпити конституційно, а завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення визначити спеціальними законами.

Крім того, на рівні законів нормотворчі функції з формування державної політики у сфері ліцензування господарської діяльності і функції з контролю та надання послуг розподілити між державними органами з формування державної політики (Кабінетом Міністрів України, міністерствами) та державними колегіальними органами

(національними комісіями).

Зазначені заходи сприятимуть забезпеченню ефективного державного регулювання державними колегіальними органами (національними комісіями) діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки.

Подальші розвідки варто присвятити дослідженню ролі та місця у системі державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки інших суб'єктів, які від імені держави його здійснюють, на сам перед у його основних заходах та засобах (державній реєстрації недержавних інституцій, дозвільній системі та ліцензуванні).

Список використаної літератури

1. Деякі питання реформування державного управління України [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>

2. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень : Навч. посіб. / В. І. Корбутяк. - Рівне : НУВГП, 2010. - 176 с.

4. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>

5. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 9 липня 2010 р. № 2479-VI. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>

6. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 р. № 609. -

Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%Do%BF/para%9#n9>

7. Про Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс] : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

8. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

9. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 22 вересня 2016 р. №1540-VIII. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1540-19/>

10. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] : указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1063/2011. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011>

11. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації [Електронний ресурс] : указ Президента України 23 листопада 2011 р. № 1067/2011. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011>

12. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] : указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>

13. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення [Електронний ресурс] : Закон України від 23 вересня 1997 р. № 538/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%Do%B2%D1%80>

14. Про природні монополії [Електронний ресурс] : Закон України від 20 квітня 2000 р. № 1682-III. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>

15. Про телекомунікації [Електронний ресурс] : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV. – Режим

доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>

16. Про теплопостачання [Електронний ресурс] : Закон України від 2 червня 2005 р. № 2633-IV. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2633-15>

17. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

18. Ситник Г. П. Державне управління національною безпекою : монографія. / Г. П. Ситник. - К. : Вид-во НАДУ, 2004. - 408 с.

19. Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive) [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0021>

20. Directive 2003/54/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 96/92/EC [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32003L0054>

21. Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 98/30/EC [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32003L0055>

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Some Issues of the Reform of the State Administration of Ukraine”, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> (Accessed 15 July 2017).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Constitution Of Ukraine, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%DO%BA/96-%DO%B2%D1%80> (Accessed 15 July 2017).

3. Korbutiak, V. I. (2010), *Metodolohiia systemnoho pidkhodu ta naukovykh doslidzhen'* [Methodology of system approach and scientific research], NUVHP, Rivne, Ukraine.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine “On State Regulation of the Securities Market in Ukraine”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 15 July 2017).

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “On state regulation in the sphere of communal services”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2479-17> (Accessed 15 July 2017).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the list of licensing bodies and the recognition of invalidations of certain resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF/paran9#n9> (Accessed 15 July 2017).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “About the Cabinet of Ministers of Ukraine”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (Accessed 15 July 2017).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On licensing of types of economic activity”, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (Accessed 15 July 2017).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine “About the National Commission, which carries out state regulation in the fields of energy and utilities”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1540-19/> (Accessed 15 July 2017).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), Decree of the President of Ukraine “About the National Commission on Securities and Stock Market”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011> (Accessed 15 July 2017).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), Decree of the President of Ukraine “About the National Commission, which carries out state regulation in the field of communication and

informatization”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011> (Accessed 15 July 2017).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), Decree of the President of Ukraine “About the National Commission, which carries out the state regulation in the field of financial services markets”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011> (Accessed 15 July 2017).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine “About the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/538/97-%D0%B2%D1%80>

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine “About natural monopolie”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> (Accessed 15 July 2017).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “About telecommunications”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> (Accessed 15 July 2017).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine “About heat supply”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2633-15> (Accessed 15 July 2017).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine “On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (Accessed 15 July 2017).

18. Sytnyk, H. P. (2004), *Derzhavne upravlinnia natsional'noiu bezpekoiu* [Public administration of national security], NADU, Kyiv, Ukraine.

19. EUR-Lex Access to European Union law (2002), Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive), available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal->

content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0021 (Accessed 15 July 2017).

20. EUR-Lex Access to European Union law (2003), Directive 2003/54/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 96/92/EC, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32003L0054> (Accessed 15 July 2017).

21. EUR-Lex Access to European Union law (2003), Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 98/30/EC, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32003L0055> (Accessed 15 July 2017).

